

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743.

«St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen *hver dag* kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHOOLD: Pinse: Den Hellige And's syv gaver. — Katolsk prestemøte i Oslo. — Utsyn. Katolisismen i Tyskland etter krigen. — Missa in honorem Spiritus Sancti. — Her hjemme. — Og derute.

Billede tatt ved Oslo Apostoliske Vikariats retrett og prestemøte i Oslo 6—10 mai 1946

1. rekke fra venstre: Pastor A. Dietrich, pater G. Vanneufville, O. P., mgr. K. Kjelstrup, H. H. Biskop dr. J. Mangers, pastor A. O. Sund, pastor P. Ugen, pater A. J. Lutz, O. P.

2. rekke: Pastorene J. Recktenwald, J. Fishedick, J. van der Burg, A. Høgh, J. Borsboom, pater Bzdyl, S. M., pater F. D. Thorn, O. P., pastor H. Kielland Bergwitz, pater Alby, O. P.

3. rekke: Pastor E. Laudy, pastor G. Gorissen, pater Novatus Hutjens, O. F. M., pater L. Hol, O. F. M., pastor P. Meeusen, pater O. K. Hansen, O. F. M., pater Th. Notenboom, O. F. M. pastor J. Duin, pastor P. Lowry, pastor G. Hogenes, pater G. de Paepe, S. M., pater A. Roulin, O. P.

4. rekke: Pater J. Rommelse, S. M., pastorene H. Taxt, G. Parthe, L. P. Messel, pater Leo van Eekeren, O. F. M. pastor I Hansteen-Knudsen.

Pinse: Den Hellige Ånds syv gaver.

(Tilegnet fermlingene)

Profeten Isaias taler om den Hellige Ånds fylde som skal bli øst ut over Herrens salvede, Kristus: «Herrens Ånd skal komme over ham: visdoms og forstands ånd, råds og styrkes ånd, kunnskaps og fromhets ånd og Guds frykts ånd» (11, 2).

Ved dåpen og feringingen blir også vi Herrens salvede: vi blir innpodet i Kristus og vi innånder Kristi liv i den Hellige Ånds gaver. Disse gaver gir vår sjel fylden av hans rikdom, og får Kristi kjærlighet til å gløde i oss. Derfor må vi nære vårt kristenliv med disse gaver.

Visdommens ånd gir oss et høyere syn på alle ting så vi ser og vurderer alle ting i Gud. Forstandens ånd får oss til å trenge dypere inn i de uutgrunnelige dybder av Guds evige sannhet. Rådets ånd gir oss en særlig kraft til å løse alle viktige avgjørelser i vårt liv ut fra Guds ord og Guds vilje. Styrkens ånd er en Guds kraft som får oss til å seire i alle kamper mot verdens tillokkelser

og følge Kristus gjennom lidelse og død til oppstandelse og herlighet. Kunnskapens ånd viser oss Guds finger overalt i den synlige verden, slik at ikke noen menneskelig vitenskap kan skape tvil eller forvirring i vår sjel. Fromhetens ånd fyller oss med kjærlighet til Gud, slik at vi ser i ham vår allgode far: Abba, Fader. Men denne kjærlighet er på samme tid kilden til en dyp, barnlig Guds-frykt, som senker vår sjel i et hav av andakt og ærbødighet for Guds uendelige herlighet.

I feringens sakrament kommer den Hellige Ånd over oss og fyller vår sjel med disse himmelske gaver, så vi kan leve av Kristi liv, av Kristi ånd. Det er ildtungene som første pinsedag hvilte over apostlene. Det er hve livskrefter, en guddommelig ild som blir tent i sjelen. Men det er vår oppgave å holde ilden brennende, og å bruke disse livskrefter til å bli likedannet med Kristus og til å gjøre alle ting nye i Kristus.

Katolsk prestemøte i Oslo.

I «Kirkelige Kunngjøringer for Oslo Apostoliske Vikariat» av 11. februar d. å. innbød Hans Høyærverdighet Biskopen Vikariatets prester til retrett og møte i Oslo i dagene 6.—10. mai. Møtet var tenkt anlagt slik at det ville betegne noe enestående i Vikariatets historie. Vel var Vikariatets prester også tidligere kommet sammen til retrett, men aldri til en kombinert retrett og drøftningsuke med plikt for alle å delta. Selv om begivenheten i og for seg er bemerkelsesverdig, så var det forøvrig ingenting mer naturlig: De lange krigsårene hadde brakt de allerede i forveien isolerte katolske menigheter og deres prester i en ytterligere isolasjonsstilling. Alle trengte og ønsket nye impulser. Så dyptpøyende krefter hadde dessuten i disse årene satt sine spor på landets åndelige og kulturelle fysognomi, at den katolske Kirke som hadde litt så dype skår og stått for så mange skarpe støt under okkupasjonstiden, representert gjennom sitt presteskap nødvendigvis måtte føle seg forpliktet til å dvele i samlet meditasjon over det som Herren gav og tok i disse årene, mønstre sin krefter og utse seg oppgavene i samsvar med sitt universale kall: å bidra til å verne om, festne, utdype og øke det kristne liv og livssyn.

De som kom og de som manglet.

Når en tar for seg gruppebildet fra siste gangene vårt presteskap var samlet — det var 1937 og 1939 — blir en slått av den store forandring som har funnet sted i rekkene: Tenk på menn som mgr. Irgens,

mgr. Snoyes, pastor v. d. Vlugt og veteranene blant disse: pastorene Riesterer, van der Velden, Weirig og Maesch, som alle har latt tomme plasser etter seg! Og blant de levendes rekker savnes ikke mindre enn tre dominikanerpatres. Men av de 37 prester som er inkardinert i Vikariatet savnet en dog bare tre, nemlig pastor Rottier, som arbeider ved Vikariatets hus i Bussum i Holland, pastor Vranken som var reist dit p. g. a. sin mors død, samt franciskanerpater Albert Castricum som just var ventendes derfra. Mgr. Kjelstrup ofret dyre krefter ved å komme med på prestebildet, men var for svak til å delta i retretten og prestemøtet. Av den gamle stab talte en ikke mindre enn 26, og 8 nye var kommet til siden krigen, nemlig 1 dominikanerpater, 1 franciskanerpater og 5 sekularprester. Men verten var den samme, Hans Høyærverdighet Biskop dr. Mangers, som sammen med sine trofaste prester har båret Kirkens tunge kamp gjennom krigsårene, og nå kunne hilse dem velkommen i «faderhuset», takke dem hver især, oppmuntre og råde.

Ingen anstrengelser ble skydd for å komme og ankomme i tide; allerede utpå søndagen i vigilien for åpningsdagen innfant de første langveisfarende seg. Det var virkelig festlig å se hvordan Bispegården etterhvert ble et «gjennomgangshotell» for prester: noen tok fast opphold i det rom som kunne skaffes, andre ble elskverdiggst mottatt i Vor Frue Hospital, atter andre var gjester i katolske familier. Men bispegården ble sentret hvor alle fant hver-

andre, hvor in spiritu communitatis alt rom var alles. De tilreisende celebrerte de hellige messer henholdsvis i St. Olavskirken, i kapellene til St. Josefs Institut og Vor Frue Hospital.

Retretten.

Mot sedvane ble retretten holdt av H. H. Biskopen selv. Den fant sted i Biskopens kapell og ble innledet mandag aften. I en serie på seks foredrag, ypperlig anlagt, med utgang fra Johannes åpenbaring, minnet Biskopen om prestedømmets guddommelige kall, ga under kirkehistoriske perspektiver v å r t kall den rette bredde og dybde, viste hvordan det kunne og måtte bevare sitt asketiske aspekt selv om tiden, formene og omstendighetene skifter, fylte det med praktiske, pastorale råd og manet med innerlig varme sine prester til i ett og alt å «sentire cum Ecclesia»: å føle og leve i endrekthet med Kirken.

Retretten, som skulle danne grunnlaget for de senere drøftninger var preget av det opphøyede alvor som kjennetegner enhver retrett; men fikk sitt eget gripende preg nettopp fordi det var Overhyrden selv, som utfra det som var alles og hans eget anliggende, fikk alle i tale: Det var virkelig et «sentire cum Ecclesia» som samlet, og fylte deltagerne da de satte seg til konferansebordet for å se de konkrete oppgaver i ly av tradisjoner under Evangeliets lys.

Drøftningene.

Onsdag 8. mai ble drøftningen av Vikariatets anliggender åpnet i klubblokalet, som var innredet til et ganske imponerende konferanserom. I anledning av frigjøringsdagen, ble møtet åpnet med første vers av «Gud signe vårt dyre fedreland.» H. H. Biskopen holdt et lengere innledende foredrag idet han gav noen generelle retningslinjer for de følgende drøftninger, som skulle finne sted fra kl. 10—2 og 16—19 onsdag og torsdag. Det var også Biskopen som dirigerte møtene, der hvert tema hadde sin innleder med etterfølgende utveksling av meninger, erfaringer og ideer. Det ville her føre for langt og være uanbrakt å komme nærmere inn på de mange og overmåte viktige anliggender som ble drøftet inngående og saklig og i enigheten og kjærlighetens ånd; det er nok å nevne punkter som: framgangsmåten i arbeidet i de forskjellige menigheter og landområder, pressen og opplysningsarbeidet, skolespørsmålet og annen undervisning, ungdomsarbeidet, foreningslivet, Kirkens oppgave i folket og forholdet utad, øket samarbeide innad, samt en rekke rent administrative og tekniske spørsmål.

Samlet kan det sies slik som en umiddelbar konklusjon: Ingen krefter skal bli spart, intet offer finnes for stort når det fra den katolske Kirkes side gjelder å være med å bevare, utdype og forsvare kristendommens tradisjoner og budskap til det norske folk, hevde ufravikelig dens lære og moral og vigsle folkesjelen med Kirkens bønn. — Møtet ble avsluttet med fedrelandssangen.

Hilsningstelegram fra Pave Pius XII og Kong Håkon.

Følgende hilsningstelegram fra prestemøtet ble sendt til den Hellige Far på fransk:

«Oslo Apostoliske Vikariats prester samlet til retrett med sin overhyrde uttrykker overfor den hellige Fader sin barnlige og ærbødige hyldest og ufravelige troskap.

Biskop Mangers.»

Der innløp omgående dette vakre svar som gjengis i oversettelse fra fransk:

«Hans Hellighet har faderlig tatt imot hyldesten fra Deres Vikariats prester som er samlet til retrett og av hele sitt hjerte sender han som pant på et fruktbart apostolat den apostoliske velsignelse.

Montini, sostituto.»

Hilsningstelegrammet til H. M. Kongen og Kongens svarhilsen ble allerede gjengitt i forrige nr. av bladet.

Avslutningshøytidelighet i St. Olavskirken.

Torsdag aften brøt en opp fra drøftningene og det samlede presteskap gikk i prosesjon til slutningsandakt i St. Olavskirken: ordensprestene i deres ordensdrakter og sekularprestene i hvite korsjorter; Hans Høyærverdighet bar cappa magna. De to eldste prestene, pastorene Dietrich og Ugen var henholdsvis diakon og subdiakon og sokneprest Sund assisterende prest. Det sies at prosesjonen gjorde et betagende inntrykk på den store skaren av trosfeller som var strømmet til St. Olavskirken den vakre mai-aften. Og det kan vel uten videre føyes til at det er vel den mest imponerende og for prestene selv, den mest gripende mønstring i Vikariatets historie, da de under hymnen «Ecce Sacerdos», praktfullt utført av kirkekoret under Rolf Østbys ledelse, dro oppad kirkerommet.

I maimånedens katolske ånd skulle prestene innvies til Guds Moders hjerte, og etter at det lauretanske litaner var sunget, holdt Hans Høyærverdighet innvielsespreken, varmt og velformet. Sokneprest leste på prestenes vegne innvielsesbønnen. Etter den sakramentale velsignelse meddelte Biskopen den apostoliske velsignelse og kraftig og triumferende runget «Te Deum» til slutt, vekselvis sunget av prestene og koret.

Kollegialt samvær.

I avslutningens tegn foregikk også resten av aften, da prestene var Biskopens gjester til et festlig fellesbord. Sokneprest Kielland-Bergwitz holdt tale for Biskopen, der han framholdt Overhyrdens kraftige og samlende innsats for Kirkens sak i Norge, for hans kjærlighet til landet, kjærlighet til prestene og uoppslitelige kjærlighet til sjelene. I tilslutning til pastor Kielland-Bergwitz tale, som ble understøttet av varm applaus, overrakte sokneprest Gorissen på prestenes vegne en gave til Biskopen. Biskopen takket beveget for alle de tegn som var kommet fram på sine medarbeideres hengivenhet og enighet i den rette prestelige ånd, men beklaget

UTSYN

Katolisismen i Tyskland etter krigen.

I tolv år har vi nå sett alle åndelige krefter — universiteter og vitenskap, domstoler og politiske partier — bryte sammen under tyrraniet. Bare kristendommen og kirken har klart å bevare sin selvsstendighet. Dette faktum har ikke vært uten virkning på det tyske folk. Tro — i det minste ærbødighet for og lengsel mot tro — er våknet tillive. Og retten er heller ikke ubørt av det. Retten vil igjen bli betraktet som hellig, og traktaten vil bli mere enn en frase.»

Det var med disse ord at sosialistadvokaten, tidligere justisminister og nå overhode for det juridiske fakultet, professor Radbruch, åpnet det nye semester i Heidelberg. I disse ord finner vi en erkjennelse som aldri har vært klarere uttalt av en professor ved et tysk universitet, og på samme tid en bekjennelse av kristne tanker som aldri før har vært rettet av en tysk sosialist. Merkelig nok er denne modige bekjennelse holdt skjult for de tyske sosialister.

Da det tredje rike brøt sammen, så millioner av tyskere og de land som er interessert i Tysklands skjebne, hen til biskopene som hadde kjempet så tappert for menneskenes rettigheter og verdighet mot det system som støttet sin makt over andre nasjoner på «blodets åpenbaring». Men ikke bare biskopene hadde kjempet mot mørkets makter. Hele geistligheten har den tunge byrden. Da de amerikanske troppene kom til konsentrasjonsleiren i Dachau, fant de 480 tyske geistlige, hvorav 435 katolske prester. Seks uker før, i påsken 1945 var der 597 tyske katolske prester i Dachau. Dette antallet viser hva den katolske geistligheten ofret i striden mot nazismen. Ingen andre konfesjoner ble så forfulgt.

Iflg. siste folketelling i 1941 hadde Tyskland 24 000 katolske prester. Der var ingen annen klasse i Tyskland, innbefattet arbeiderklassen, med lavere enn 1 prosent nazivenlige, for ikke å snakke om medlemmer av nazipartiet. Dette var ikke tilfeldig, og det er ingen hemmelighet at nazileiderne så på Kirken som den

uselvisk som alltid slike konkrete uttrykk! Pastor Hansteen-Knudsen rettet en takk til St. Antonisøstrene, som på en så ypperlig måte hadde båret dagenes materielle byrde og gitt møtet og særlig avslutningsaftenen en slik festlig ramme. Etter bordbønnen gikk en over til klubblokalet som i en hånd vending var forvandlet til en rommelig og stilfull salong. Telegram-hilsenen fra Kongen angav straks tonen, og under selskapeleg samvær ble de siste timer nyttet flittig ut til å samle inn og dele ut av gjensidige impulser til Kirkens beste.

Ivar Hansteen-Knudsen.

eneste alvorlige motstander, og på geistligheten som uforsonlige fiender av staten.

Det må også nevnes at de fleste katolske prestene i konsentrasjonsleirene satt der på grunn av konkrete handlinger, og ikke bare for medlemskap av et nazifientlig parti. Det gjaldt som regel deres prestegjering, prekener, forbudte hyrdebrev, forbudt omsorg for utenlandske arbeidere, eller for å ha samlet troende til religionsundervisning. Det er derfor ikke helt rettferdig, slik som det skjer i Tyskland i dag, at sosialistene og kommunistene mere og mere blir satt i høysetet, selv om de også har hatt sin del av prøvelsene.

Ingen kan i dag forutsi hvordan Tysklands politiske struktur vil være om ett års tid. Potsdamoverenskomsten vil bare virke så lenge de fire okkupasjonsmaktene organiserer det økonomiske og sosiale liv i de forskjellige sonene. I den russiske sonen er der bygget opp et lignende system som i de andre russisk-influerte landene, Polen, Ungarn, Bulgaria og Jugoslavia, med ekspropriasjon av jordegods uten erstatning til eierne og nasjonalisering av industrien helt ned til små verksteder. Dannelse av den såkalte «antifacistblokk av demokratiske partier», hvor selvsagt kommunistpartiet får ledelsen, er allerede begynt i den russiske sonen og gjør raske framskritt. Ingen skal føres bak lyset fordi om man her og der utnevner en katolikk eller protestant til en høy administrativ post. De blir i tilfelle nøye overvåket av minst tre kommunister eller sosialister i samme tjenesten.

I de vestlige sonene drives gradvis «oppdragelse til demokrati av det tyske folk.» Politisk modenhet oppnås på en bestemt dato, etter skolemønster. I den amerikanske sonen ble de tyske journalistene for flere måneder siden erklært modne til å utgi sine egne aviser, mens man fremdeles er ytterst forsiktig med å gi avislisens i den britiske sonen. Den franske militærregjering på sin side følger en helt forskjellig politikk når det gjelder avislisens. De viser mere psykologisk forståelse, og er vennligere innstillet overfor de åndelige krefter som har vært holdt nede i de siste tolv år.

I den amerikanske sonen (Stor-Hessen og Bayern) har der allerede vært valg i kommunene på opp til 20 000 innbyggere. I den britiske sonen vil befolkningen først bli betraktet modne for valg i samme målestokk til høsten, mens der i den amerikanske sonen skal være valg til den bayerske landdag den 30. juni. Det ser ikke ut til at de myndighetene som administrerer de forskjellige sonene samarbeider eller utveksler erfaringer. Og resultatet er at troen på demokratiet er blitt satt på en hård prøve i Tyskland. Valgene i Stor-Hessen og Bayern har allikevel vist at folket har politisk tradisjon og kjenner sin oppgave. Det er mulig at den amerikanske militærregjering hadde ventet et annet resultat, og at den ikke hadde ventet så stort nederlag for de venstre radikale. Resultatet er at sosialistene er gått sterkt fram i de religiøst sett blandede kommuner, hvor nasjonalsosialismen før hadde sin beste støtte. Derimot har den Kristne Sosiale Union og den Kristne Demokratiske Union fått absolutt flertall i kommuner hvor nazismen aldri fikk fotfeste fordi de er katolske kommuner.

En skulle tro at disse «prøvevalg» ville bli tatt i

Missa in honorem Spiritus Sancti.

Søren Gaangfløt: Missa in honorem Spritus Sancti.
Norsk musikkforlag, Oslo.

Med temmelig stor sikkerhet kan en slå fast at kirke- musikkens høydepunkt ligger minst 200 år tilbake i tiden. Noen setter Bach-tiden som høydepunktet, mens andre går enda lengere bakover: til Palestrina og hans samtid. Menin- gene er delte når det gjelder kirke- musikk i sin alminnelig- het. Hvis en derimot spesifiserer og søker høydepunktet for *liturgisk kirkekunst*, så er det vel ikke lenger noen tvil. Her er det Palestrina og hans samtidige. (Jeg ser bort fra den enstemmige gregorianske sang.)

Mellom den klassiske tiden og vår tid ligger det en tids- periode som i kunsten kalles den romantiske tid. Sett fra kunstens side har denne tidsperioden gitt oss meget verdi- fullt, men ser en det ut fra den liturgiske kirke- musikkens side, må en ofte beklage romantikken. Jeg vil ikke dermed si at en i denne tiden ikke kunne skape god kirke- kunst. Vi kan her bare nevne Beethovens kolossale og geniale Missa Solemnis fra romantikkens første tid, samt messer av Schu- bert, Bruckner og Liszt og oratorier av Mendelsohn og Gou- nod. Men disse mestrene tar sjelden hensyn til den litur- giske ramme. For dem var det viktigst å skape et kunstverk.

Da så mindre komponister skulle skrive messer til liturg- isk bruk, ble resultatet ofte forferdelig. En som har lært å elske den gamle kirke- musikk, ennten det nå er gregori- ansk, Palestrina eller Bach, vil uvilkårlig grøsse når disse

messene med de mest sentimentale og banale toner når øret. En kan bare ta for seg en messe av franskmannen Batt- mann, og en vil være overbevist.

Heldigvis har kirke- musikere forlenget oppdaget at en må over i en annen lei, over til renere og mere verdige for- mer, når det gjelder kunst som direkte skal tjene det hellige. Noen mener veien går i moderne retninger, mens andre hevder at en må tilbake til kirke- kunstens høydepunkt, og så bygge på nytt derfra. Den siste retningen har for øyeblikket størst innflytelse. Det er dannet selskaper som arbeider for dette program, og klassisk kirke- musikk settes igjen i høgsetet.

Retningen har også banet seg vei hit til Norge, og i Per Stenberg har vi vårt store navn. Han har også over- levert både kunnskap og ideer til mange yngre kunstnere. En av disse er Søren Gangfløt som nå har utgitt sin «Missa in honorem Spiritus Sancti», så vidt jeg vet den første messe til liturgisk bruk utgitt her i landet.

Det første en legger merke til ved gjennomlesningen av messen, er Gangfløts sikkerhet i polyfon komposisjonsteknikk og hans høye sans for liturgisk stil. Går en verket nøyere etter i sømmene, ser en også at det holder mål når det gjel- der innholdet. Helhetsinntrykket av en messe til den Hellige Ånds ære må selvsagt gi en lysere stemning, sam- tidig som messens enkelte tekstdeler har krav på sin spe- sielle behandling. Alt i Kyrie ser en hvorledes komponisten

betraktning når det gjaldt den provisoriske administra- sjon. Men isteden ser man at kommunister og sosialis- ter blir foretrukket overalt. Den britiske militærregjer- ing, som sammenblander det tyske sosial- demokratiske parti med det engelske arbeiderparti, gir de viktigste stillingene til sosialdemokratene som ofte ikke har andre kvalifikasjoner enn partimedlemskapet. Dette gjelder f. eks. kommuner i Rhinland og Westphalen som er like katolske som Stor-Hessen og Bayern. Det skaper selvsagt bitterhet at folk som er dyktige og erfarne i admi- nistrativt arbeide, og som har tilbrakt år i fengsel og konsentrasjonsleir, blir satt tilside utelukkende fordi de ikke er sosialister.

Og hvilken politisk likestilling er der i Westphalen, hvor katolikker og protestanter er i overveldende fler- tall, når der 4 ganger i uken utkommer socialist- eller kom- munistavis, mens kristen avis bare to ganger i uken! Tys- kerne som godt innser at militærstyrets strenge forholds- regler er berettiget, kan ikke forstå hvorfor de høyeste politiske representantene skal tas fra partier som alltid har vært i minoritet, og etter all sannsynlighet også vil være det i framtiden. I Essen er borgermesteren kommunist, i Köln socialist, i München-Gladbach, sentret for den katolske arbeiderbevegelse, en venstre- radikal. I Rhinland og Westphalen er der 22 millioner mennisker som er påtvunget et sosialistisk styre.

Likeså er de konfesjonsløse skolene påtvunget det tyske folk. Typen ble først innført i den russiske sonen, hvor statsmonopolet for undervisningen i virkeligheten er det samme som under nazismen. De konfesjonsløse

skolene ble innført i den britiske og amerikanske sone med den forklaring at det var mere i overensstemmelse med de demokratiske prinsippene. Grunnen er vanske- lig å skjønne. Kommunister og sosialister foretrekker konfesjonsløse skoler for å unngå geistlighetens inn- flytelse på ungdommen som de selv sier. Dette viser bare at de ikke har lært noe av krigen og ikke vil oppgi sin antiklerikale holdning. Men katolikkene på sin side kan ikke gå med på noe kompromiss her. Under Hitler kjempet de til siste stund for konfesjonsskoler, og hadde all grunn til å tro at med gjeninnføringen av demokratiet, ville også foreldrenes stemme bli hørt når det gjaldt barn- nas undervisning. Dessuten hadde de vest-allierte for- sikret at konkordatet med Den hellige Stol fullt ut skulle bli respektert og det innbefatter også konfesjons- skolen. Kjente de allierte innholdet av konkordatet da de gav sitt løfte? Ved første møte av de tyske bisko- pene etter krigen ble spørsmålet om gjeninnføring av konfesjonsskolen satt i forgrunnen. Kort før hadde det evangeliske kirkeråd på møte i Treysa likeledes behand- let saken. I enkelte distrikter har katolske og prote- stantiske biskoper rettet en felles henvendelse til de tro- ende om at de burde forlange konfesjonsskoler — en enestående begivenhet i den tyske historie siden re- formasjonen.

Imidlertid er det nå gitt tillatelse til konfesjonsskolen i den britiske og amerikanske sonen. I overensstemmelse med Rikskonkordatet er de gjennomført der foreldrene ønsker det. Resultatet av avstemningen viste at den tyske katolisisme er en åndsmakt en må regne med.

har maktet dette. Det syndserkjennende Kyrie Eleison har greidd, så godt som den strenge stil tillater det, å skildre meneskenes tunge sukk til Gud, samtidig som det hele går i lys dur-toneart. Sangmessig er denne satsen noe av det vanskeligste i messen. De lange rolige linjene krever god kunstbehandling.

Gloria begynner med en vakker homofon sats, mens bryter snarest ut med «Laudamus te» i jublende polyfoni. Høydepunktet når Gloria i «cum Sancto Spiritu» og ender i et mektig 4-stemmig «Amen». Her i Gloria treffer vi på noe som komponisten flere ganger gjør bruk av senere i verket. Behandlingen er pen, og tross i at det ikke egentlig hører hjemme i gammel kirkestil, blir det intet brudd.

Alt i de første taktene av Credo møter vi noe som en må legge merke til. Gangfløt lar 4 heltoner følge etter hverandre og oppnår en skjønn og egenartet virkning. Dette er jo heller ikke overensstemmende med Palestrinas regler, men kunsten er jo heller ikke å lage en tro kopi av de gamle mestere. Det gjelder å skape noe personlig, samtidig som en holder seg innenfor en bestemt ramme. Dette har han greidd her, og jeg er fristet til å si at Credo er den mest betydningsfulle. Satsen er meget knapp i ledene uten å virke opphakkert. En vil også feste seg ved valget av temaer i Credo. Messt iørefallende er det unisone «Et unam sanctam catholicam...» på en norrønt-klingende melodi, som oppløser seg raffinert og sikkert i det 3-stemmige «Confiteor».

Enkelte vil kanskje klage på tekstbehandlingen i Credo. Det er det ingen grunn til. Alt er med, og Gangfløt har her funnet en variasjonsmåte som så vidt jeg vet ikke er benyttet før.

I «Sanctus» møter vi igjen den strenge stil, og dette stykket må betegnes som en liten perle når det gjelder komposisjonsteknikk og tilpassing etter teksten. Satsen er uten tvil den mest helstøpte i messen.

I «Benedictus» bruker komponisten motivene fra «Sanctus» uten å gjenta seg selv. Satsen slutter med skjønn virkning i et 4-stemmig kor i mixolydisk tonneart.

«Agnus Dei» er litt for lang i forhold til de andre satsene. En mer knappe form kunne vært ønskelig, men Gangfløt har greidd å lage den slutningen som gjør alle delene til ett verk. Han benytter igjen temaet fra «Sanctus», men i andre tonearter, og samtidig lar han andre stemmer gjenta tema nr. 2 fra «Kyrie». Disse går så parallelt inntil «Dona nobis pacem» bryter igjennom på første tema fra «Kyrie». Messen er avsluttet i en harmonisk helhet.

Messen er tilegnet St. Brigitta kirkekor i Fredrikstad, som har sunget den med hell flere ganger. Den er ikke så vannskelig å synges som den ved første bekjentskap ser ut til å være. Et mindre kor kan med fordel synges den, og det er å håpe at den vil bli meget brukt. Det synges i kirkene våre meget av mindre god kirkesang, som med stor fordel kan byttes ut med «Missa in honorem Spiritus Sancti».

Den første liturgiske messe på norsk forlag skal være velkommen; især når den i en så høy grad tilfredsstillende den liturgiske kunsts krav.

Kåre Langvik Johannessen.

Rettelse

I nr. 21—22 av «St. Olav» står i referatet av St. Olavs-laget foredragsaften 24/4 bl. a.: «hvem som helst hadde lov til å drepe som et piggsvin». Skal være: «hvem som helst hadde lov til å drepe alle som viste unnfalighet og sviktet sitt land og at Berlin var like godt befestet som et piggsvin».

Barnas ferieoppløp

I menighetens omsorg for at flest mulig av barna skal få et styrkende ferieopphold i sommer, må vi atter få appellere til våre trosfellers hjertelag.

Det er av mange grunner usikkert om vi kan få i stand feriekolonien i sommer. Men vi vil allikevel på andre måter tre støtte til, om mulig ved privat formidling av landopphold, ved bidrag til reisepenger, og ved hjelp til utrustning av speiderleirene.

A. O. Sund. Th. Notenboom.

Hec hjemme - -

Hamar. Ut mot plassen foran katedralskolen reiser St. Torfinns katedral sin enkle, men stolte og stilfulle fasade. Den nye prestebolig i det lave 400-årige nabohuset lener seg mot kirkens kne i barnlig tillitsfullhet og ser med vennlige øyne ut mot plassen. I haven som danner hjørnet på det vakre katolske kvartalet her oppe, folder pære-espalierens hvite blomster seg ut mot den grå hospitalsmuren.

Det er mere liv enn vanlig utenfor kvartalet onsdag den 22. mai. Det skal være fest-andakt i kirken, — Hans Høyverdighet Biskopen er jo kommet, og St. Torfinns tidligere sokneprest pater Alby, samt søstrenes «extraordinarius», pater Notenboom. Og menigheten har innfunnet seg fra nær og fjern, fru Sigrid Undset og andre fra Lillehammer og Gudbrandsdalen.

Et par uniformer er også å se.

På prestegårdens fredelige gårdsplass, i ly av St. Torfinns røde mur, yrer det av liv etter andakten. I foreningslokalets hus her inne, hvor søster Sunniva har barnehage om formiddagen, har St. Olavsforbundet arrangert til fest, den første etter frigjøringen, til ære for den nye prestegården. Dørene til prestegården står oppe, og det lyser gjestmildt ut fra de koselige rommene, som pastor Parthe med håndverker- og kunstnerferdighet og utrettelig flid har skapt et både moderne og inntimt innterør av. Herr Storbækken uttrykte så morsomt i kveldens sang, at prestegården var blitt «a-Parthe»!

Flinke damehender hadde framtryllet et festinterør i det snau foreningslokalet, som ga plass til nærmere 50 mennesker rundt bordene, og det var den gode katolske fests stil og hygge over samværet, som fikk særlig glans gjennom Biskopens tilstedeværelse.

Programmet var som følger:

Velkomsthilsen av lagets formann, Chr. Borchgrevink, derpå leste herr Storbækken sinn prolog på en virkningsfull måte, — prologen var både en varm velkomsthilsen og en manende minnelse om de onde år som er gått.

Derpå ble ordet gitt til pater Alby som fortalte om sine vidervedigheter under krigen og viste lysbilder fra Afrika og Det Hellige Land. Det lå nok atskillig slit og påkjennning bak de enkle omriss han gav på sin typisk franske måte med glimt av forte, lysende smil.

Ved søstrenes raske assistanse kom en velsmakende festmiddag på bordet, og det ble holdt anslående taler av pastor Parthe, pater Notenboom, Hans Høyverdighet Biskopen — man mintes pastor Van der Vlught og Hamar-menighetens krigsinnsats i det hele, og fru Undset mintes mgr. Kjelstrup som lå syk. Vi sang mgr. Kjelstrups Hamar-sang, og Hamar skulle vite at i den lille St. Torfinns menighet lever en stor drøm om byen. Storbækkens sang ved bordet gav sin hilsen

til hver som ved denne anledning burde ha en, og akkompagnementet var helt spesielt: piano og to violiner, hvorav soknepresten hadde hånd om den ene. Stemningen — og heten — ble etterhånden stor i det lille lokale. Det var musikk ved madame Lissovskaia, utlodning, sang og hyggelig passiar. Mellom festens forskjellige etapper holdt vi frikvarter på gårdsplassen, hvor pater Notenboom lekte sisten med barna og viste seg som rene sprinteren.

Det ville være høvelig å slutte referatet om denne vellykte festen med noen takknemlige ord til soknepresten, Pastor Parthe har sin første virketid som prest i St. Torfinns menighet, som hermed får førstegrøden av hans prestehjertes varme og hengivenhet. Det skal vel fantasi til for å holde motet oppe foran de enda glisne benkerader i den vakre kirken. Men pastor Parthe har det, og han vet dessuten at om det er en eller ti eller hundre sjeler i St. Torfinns kirke, så er det likevel høvelig å gjøre sitt beste. Både ved sin forkynnelse og ved sin vennlige imøtekommenhet og varme forståelse har han vunnet alles hjerter.

I. L. A.

Fredrikstad. Søndag 28. april hadde St. Olavsforeningen i Fr.stad igjen et meget vellykket møte. Denne gangen var det dansk aften. Det ble ikke noe mindre enn et festmøte som de arrangerende har all ære av. Programmet var rikholdig og høyst interessant. Når man har slike kunstnere som fru konsul Berrum og herr Schwarzott kan det jo ikke bli annet enn fest. Fru Berrum åpnet med ouverturen til Kuhlans kjente og delige syngespill Elverhøj. Straks var man i den rette stemning som lovet godt. Så fulgte en cellokonsert ved herr Schwarzott. Vakkert og stemningsfullt framførte han Lange-Müllers Kornmodsglansen. Vi så likesom det yndige Danmark for oss med de fullmodne kornakre bugnende i sol og vind.

Aftenens kåseri var fru Estrid Thiis som gav oss et meget interessant kåseri med lysbilder over Danske Herregårder, dvs. over noen av de største og mest betydningsfulle slott og herregårder. Det er et utall av denslags i vårt sydlige naboland. Fruen nevnte at i ett verk var der «bare» tatt med tohundre av de største herreseter.

Det var en mengde lysbilder som tilfulle viste Danmarks rikdom og fordums storhet. For den interesserte tilhører var det meget å lære og bli beriket av ved fru Thiis' klare og fengslende kåseri.

Siste post i det danske program var opplesning ved fru Berrum. Har man hørt fruene lese opp, gleder man seg til neste gang. Hun har rent ut sagt en fortryllende evne til å føre en med seg inn i poesiens verden, så en glemmer tid og sted og elendighet. Ganske særlig gjelder dette H. C. Andersen, som jeg tror ligger hennes hjerte nærmest.

Sammen med herr Schwarzott's cellokonsert, var dette aftenens høydepunkt.

Formannen, Oscar Borg Müller, takket for det hyggelige møtet og overrakte fru Estrid Thiis en blomsterbukett som en liten takk for hennes andel i den vellykkede aften.

Vikar.

Oslo. Mariakongregasjonen hadde sitt siste selskapelige møte før ferien søndag 19. mai. Frammøte var meget godt, og hyggen ikke mindre. Det duftet av vår, med grønt løv og blomster over alt. Preses, pastor Sund talte om den «Kristelig symbolikk». Prefekten sa, da hun takket, at vi kjenner vel alle mer eller mindre til dette emne, men i den utstrekning som det nå var forklart var alt blitt mer kjent. Det var ikke bare interessant, det fanget sinnet helt, og man vil sikkert i framtiden ha godt utbytte av en slik orientering.

Preses skal ha hjertelig takk.

Vikar.

I redaktørens fravær anmodes en om å henvende seg til hr. pastor Hansteen-Knudsen i redaksjonelle anliggender.

— — og decute

ACADEMICUM CATHOLICUM, det danske studentlag i København, feirer sitt 50 års jubileum i dagene 1.—3. juni. Det teller i øyeblikket 248 medlemmer, og dets formann er sivilingeniør G. Wissum — dets første formann var forfatteren professor Johannes Jørgensen. Norske katolikker vil bli representert ved jubileumsfestlighetene, hvorav vi senere skal bringe referat.

NEDERLAND har ikke mindre enn 25 religiøse ordener og kongregasjoner som regelmessig sender ut misjonærer til nesten alle misjonsområder. Det er så godt som ingen misjon i verden som ikke har nederlandske misjonærer, menn eller kvinner. Vi kan se hvilken betydelig plass de inntar i den internasjonale misjonshær av følgende statistikk for 1927:

På 1 million katolikker i byene hadde Italia 21 misjonærer, Frankrike 75, Belgia 110 og Nederland 300. I 1940 hadde det 1 misjonær på 565 katolikker.

PÅ GRUNN AV MANGLENDE MIDLER må det pavelige seminar i Kandey på Ceylon opphøre. Det har for tiden 520 studenter og har utdannet seks av de nåværende biskoper i Britisk India.

DEN KVINNELIGE ARKITEKT mrs. Kitchelt Buchieser har fått det verv å restaurere Stefansdomen i Wien, som er blitt ødelagt under krigen. Kardinal Innitzer opplyser at for å bygge opp igjen Stefansdomen i Wien vil der behøves 10 år og omkostningene vil beløpe seg til ca. 7 millioner schilling.

VATIKANETS KRINGKASTER sender hver dag nyheter og kåserier på engelsk, fransk, italiensk, tysk og spansk for europeiske lyttere. Hittil kom sendingene på hverdager mellom kl. 19.45 og 22.15, Greenwich, bølgelengde 50,26 m. Etter siste årsdag for pavens kroning er programmet utvidet, idet der kommer sendinger også på søndager, bølglengde 43,46 m. Dessuten har der fra mars måned vært utsendt en annen serie både på søndager og hverdager mellom kl. 13 og 14.15 på de fem nevnte europeiske språk.

Det spørres om Vatikanets kringkaster i likhet med B.B.C. ikke snart vil gjenoppta utsendinger på russisk, slik som det ble gjort en kort tid under krigen.

FRA NEW YORK meldes at den berømte skuespillforfatterinne, den 42-årige mrs. Claire Boothe Luce, er opp-tatt i den katolske kirke. Utenfor U.S.A. er mrs. Luce mest kjent som forfatter av «The Women» en bitende satire mot bestemte kvinnekretser fra den amerikanske pengeverden. Som teaterstykke og som film har «The Women» hatt enorm suksess i den engelsktalende verden. Også i politikken spilte mrs. Luce en rolle. Hennes bok «Europe in the Spring» som kom ut i begynnelsen av den annen verdenskrig behandler hele området for den internasjonale politikk. I 1943 ble hun medlem av kongressen for Connecticut og kjempet i begynnelsen mot president Roosevelts sterkt internasjonalt rettede politikk, likevel uten selv å slutte seg til isolasjonistene. For ikke lenge siden har hun bekjentgjort at hun akter å trekke seg tilbake fra politikken, så snart hennes funksjonstid i kongressen er utløpet. Mrs. Luce er gift med millionæren Henry Luce, eier av tidsskriftet «Time and Life.»

«**VARHERRES SJAFØR.**» En katolsk feltprest fra det amerikanske luftvåpen var utsatt for et uheld med sin jeep i nærheten av en indisk flyplass. Han fikk låne en bil av

generalstaben og fortsatte sin reise med den. Underveis tok han opp noen soldater som sto på veien og gjorde tegn at de ønsket å være med. De la ikke merke til det lille kors på kapteinens uniform og var helt forbauset over at de fikk lov til å kjøre med i en slik fin vogn. De spurte derfor sjåføren: «De må vel ha en meget viktig stilling, herr kaptein, siden De har slik en flott bil.» — «Å,» svarte feltpresten, det er ikke mer enn rimelig at den som arbeider for «the Lord» bruker den slags vogner.» Tilfeldigvis var øverstkommanderende for South East Asia Command, Sir Louis Mountbatten, nettopp på inspeksjonsreise i området. Full av ærefrykt spurte en av soldatene feltpresten: «Arbeider De virkelig for Lord Louis?» — «Nei, min sønn,» svarte presten, «jeg arbeider for hans direkte «Foresatte!»»

I BELGIA arresterte nazistene i okkupasjonstiden ikke mindre enn 563 prester og ordensfolk: nemlig 87 prester fra erkebispedømmet Malines, 85 fra bispedømmet Liège, 82 fra bispedømmet Doornik, 81 fra bispedømmet Namur, 35 fra bispedømmet Brugge, 30 fra bispedømmet Gent, 33 jesuitter, 21 benediktinere, 16 redemptorister og 15 cisterciensere.

I BISPEDØMMET PERPIGNAN er 223 sogn uten prest. I 1900 var antallet av prester 326; i dag er det bare 165, hvorav 100 er eldre enn 50 år.

I VIKARIATET NATAL blir i år de to første zulunegre viet til prester.

VATIKANETS RADIO melder at kommunistene har plyndret katedralen i Sienhsien, Hopeh, Kina.

ALLE KATOLSKE TEOLOGIPROFESSORER i den franske sone i Tyskland har fått tillatelse til å holde forelesninger i universitetene. Ikke én av dem er blitt ansett eller dømt som «politisk upålitelig».

I ANLEDNING AV GJENÅPNINGEN av Heidelberg universitet erklærte Karl Heinrich Bauer: Bare Kirken har trosset Hitler. Men også de som ikke har noe kirkelig sinnelag, kan ikke overse at i historien ble bare de stater friid fra undergang, som holdt religionen høyt og vernet kultusformene.

BYSTYRET I BERLIN har på oppfordring av kardinal Preysing tillatt religionsundervisning i alle skoler i Berlin for de barn hvis foreldre ønsker det. Tidligere var det blitt slått fast at det ikke var plass til religionsundervisning på skolene.

DEN HELLIGE FAR har den 20. april 1946 bekjentgjort i et Motu Proprio at den nye latinske oversettelse av salmene, utførst av Bibelinstituttet, nå er ferdig. Samtidig har paven gitt prestene tillatelse til å bruke denne nye oversettelse i breviarbønnen, både når de ber det privat og i kor, men denne tillatelse trer først i kraft når den nye oversettelse er tilpasset breviaret. Det er imidlertid fakultativt å bruke den, slik at en kan fortsette å benytte den hittil brukte latinske oversettelse.

Det var pave Pius V som tok opp Psalterium Gallicanum i breviaret, og det har vært i bruk inntil nå. Det var oversatt fra gresk til latin av den hellige Hieronymus. Derved har salmene på enkelte steder mistet noe av sin opprinnelige skjønnhet og tydelighet. Den nye oversettelse er utarbeidet på grunnlag av den hebraiske tekst.

EN FLOTT PRESENT fikk en dansk katolsk prest for noen tid siden. Han er bosatt i Jylland og syklet en dag i øsende regnvær på vi til en flyktningsleir hvor han skulle utøve sjelesorg. På veien møtte han en bil med to engelske soldater, og da disse så den søkkvåte geistlige, stanset de opp, gikk ut av vognen og tilbød presten bilen til arv og eie. Presten trodde selvfølgelig først at det var en spøk, men det viste seg snart at det var soldatenes fulle alvor. Hvorpå presten sa tusen takk og tok imot den! Umiddelbart etter fikk han meddelelse fra handelsdepartementet om at saken var i orden — han skulle bare betale vanlig omsetningsskatt på dens vurderingssum!

EX-PRESIDENT HOOVER har under sin rundreise i Europa for å studere levnettsmiddelsituasjonen også vært i Rom der han ble mottatt i audiens av den Hellige Far.

POLSKE FORELDRELØSE BARN som skulle sendes til Irland gjennom britiske og amerikanske soner i Tyskland, er nå blitt nektet utreisestillatelse av regjeringens representanter i Warszawa — etter sigende fordi en frykter den «klerikale» innflytelse i Irland. Av samme grunn blir etter forlydende overføringen av polske barn til Sveits forbudt.

BLANT FLYKTNINGENE fra Øst-Tyskland befinner seg 10 100 katolske søstre og 1500 katolske prester.

BISKOP MARIAN LEON FULMEN av Lublin i Polen er død, 79 år gl. Han var den første polske biskop som ble arrestert av tyskerne etter Polens erobring, og han ble også dømt til døden for sin patriotiske virksomhet, men umiddelbart før eksekusjonen ble hans dom forandret til livsvarig fengsel i konsentrasjonsleiren i Oranienburg. Han ble dog løslatt etter noen års forløp, men fikk husarrest i Nowy Sacz i Polen, hvorfra han etter kapitulasjonen vendte tilbake til sitt bispedømme. Hans klokskap og diplomatiske forhandlingsevne var til stor gagn for den katolske Kirke i Polen, og det ble tross hans høye alder satt store forhåpninger til det han kunne utrette nå overfor seierherrene. Hans død er derfor et følelig tap for de polske katolikker.

FORBINDELSEN MELLOM DEN HELLIGE STOL og Polen er praktisk talt stanset. Det er således ennå ikke innløpet til Vatikanet noen meddelelse om Kardinal Hlond, som heller ikke kom til konsistoriet nylig i Rom. En nærer engstelse for hans skjebne.

AMEERIKANSK RØST OM RUSSENE og religionen. 70 % av den russiske befolkning tror på Gud, uttaler den amerikanske Father Braun som nettopp er vendt tilbake til U.S.A. etter 12 års virke blant russerne. Det går dessuten en religiøs vekkelse over folket, og interessen for religiøse emner gjør seg sterkt gjeldende blant ungdommen. Det råder imidlertid stor mangel på geistlige, så det er vanskelig å organisere det religiøse liv. Det er bare kort tid siden myndighetene ga tillatelse til at et av de nedlagte klosterseminarer for utdannelsen av katolske prester er blitt åpnet igjen. De ca. 18 millioner romersk-katolske som lever i Russland har bare en eneste kirke til disposisjon, og den finnes i Moskva.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo